

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
НАПН УКРАЇНИ

ЛОКШИНА О. І.

Робоча програма дисципліни

ПЕДАГОГІЧНА КОМПАРАТИВІСТИКА

для здобувачів вищої освіти

Ступінь «Доктор філософії»
Спеціальність 011
Освітні, педагогічні науки

Київ – 2023

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ**

ЛОКШИНА О. І.

**ПЕДАГОГІЧНА КОМПАРАТИВІСТИКА
РОБОЧА ПРОГРАМА**

дисципліни для здобувачів вищої освіти
ступінь «Доктор філософії»
спеціальність: *011 Освітні, педагогічні науки*

КИЇВ
Педагогічна думка
2023

УДК 37.01:3:007.52(0.034.2)

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 12 від «31» серпня 2022 р.).

Локшина О. І. Педагогічна компаративістика. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» / О. І. Локшина. [Електронне видання]. – Київ: Педагогічна думка, 2023. – 14 с.

DOI: 10.32405/978-966-644-683-4-2022-15

ISBN 978-966-644-683-4

Рецензенти:

Заболотна Оксана Адольфівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Арістова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу міжнародних зв'язків та наукової співпраці Інституту педагогіки НАПН України.

Робоча програма дисципліни «Педагогічна компаративістика» призначена для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, освітній ступінь «Доктор філософії», галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки». Метою навчальної дисципліни «Педагогічна компаративістика» є формування порівняльно-педагогічної компетентності дослідника – кваліфікованого фахівця, який/яка має високий рівень здатності і готовності до професійної діяльності у сфері вітчизняної, європейської і світової науки й освіти з використанням методології педагогічної компаративістики.

Для викладачів та здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня Освітній ступінь «Доктор філософії», Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки».

The work programme of the discipline “Comparative education” is designed to train the applicants for higher education of the third (educational and scientific) level, educational degree “Doctor of Philosophy”, field of knowledge 01 Education / Pedagogy, specialty: 011 “Educational, pedagogical sciences”. The aim of the discipline “Comparative education” is the formation of comparative education competence of a researcher – a qualified specialist who has a high level of ability and readiness for professional activity in the field of home, European and world science and education using the comparative education methodology.

For teachers and applicants for higher education of the third (educational-scientific) level Educational degree “Doctor of Philosophy”, Field of knowledge 01 Education / Pedagogy, Specialty: 011 “Educational, pedagogical sciences”.

© Інститут педагогіки НАПН України, 2023 рік

© Педагогічна думка, 2023 рік

© Локшина Олена Ігорівна, 2023 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 1	Галузь знань: 01 – «Освіта/Педагогіка»	Загальна підготовка
Загальна кількість годин – 30		
Модулів – 2	Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2
		Семестр
Індивідуальне заняття не передбачено	Освітній ступінь: Доктор філософії	3
		Лекції
		4 год.
		Семінарські
		6 год.
		Практичні
		0 год.
Самостійна робота		
		20 год.
		Вид контролю: залік

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:1,5.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою навчальної дисципліни «Педагогічна компаративістика» є формування порівняльно-педагогічної компетентності дослідника – кваліфікованого фахівця, який/яка має високий рівень здатності і готовності до професійної діяльності у сфері вітчизняної, європейської і світової науки й освіти з використанням методології порівняльної педагогіки.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

- здатність і готовність розв'язувати комплікативні науково-дослідні (науково-теоретичні та науково-практичні) проблеми в галузі освіти (відповідно до цілей і завдань професійно-педагогічної та дослідно-інноваційної діяльності) на засадах реалізації голістичного, інтегрованого та компетентнісного підходів, що зумовлює переосмислення наявних та створення нових фундаментальних теоретичних знань (обґрунтованих на концептуально-методологічному рівні) та запровадження новітньої професійно-педагогічної практики (через реалізацію сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти);

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність і готовність здобувати концептуальні та методологічні знання в галузі освіти та розуміти їхню сутність.

ЗК 2. Здатність і готовність до виконання науково-дослідної діяльності в галузі освіти на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення.

ЗК 3. Здатність і готовність до ефективної і продуктивної наукової комунікації в парадигмі взаємодії суб'єктів освітньої діяльності.

ЗК 5. Здатність і готовність до аналізу і синтезу актуальної професійно значущої інформації в галузі освіти з різних джерел.

ЗК 6. Здатність і готовність до безперервного особистісного та професійно-педагогічного саморозвитку та самовдосконалення.

ЗК 7. Здатність і готовність до генерування нових науково-значущих ідей як результату креативного мислення під час здійснення науково-дослідної діяльності в галузі освіти та професійно-педагогічної діяльності.

ЗК 8. Здатність і готовність імплементувати в освітній процес інноваційні практики на основі реалізації сучасно-доцільних наукових підходів, технологій, форм організації, методів, прийомів і засобів навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ЗК 11. Здатність і готовність до популяризації української культурної спадщини, національних цінностей на засадах інтеграції до загальноєвропейських і глобальних цінностей.

ЗК 12. Здатність і готовність до соціально-управлінської діяльності на засадах поваги до індивідуальності особистості та людиноцентристської довірчо-партнерської взаємодії.

фахові (професійні) компетентності (ПК):

ФК 1. Науково-комунікаційна компетентність виявляється в здатності і готовності здійснювати письмову та усну інтеракцію на високому рівні володіння державною та іноземними мовами.

ФК 2. Дидактико-методична компетентність виявляється в здатності і готовності застосовувати в освітньому процесі сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти.

ФК 9. Дослідницько-проектувальна компетентність, яка виявляється в здатності і готовності здійснювати проектування науково-дослідної діяльності в освітньому процесі на засадах превалювання аналітичного, критичного та креативного мислення.

ФК 10. Аналітико-прогностична компетентність, яка виявляється в здатності і готовності здійснювати процес аналізу та синтезу задля забезпечення науково-обґрунтованої прогностики результатів освітнього процесу, управління освітніми процесами та системами (відповідно до рівня освіти, який надається).

ФК 13. Інноваційно-дослідницька компетентність, яка виявляється в здатності і готовності застосовувати сучасно-доцільні наукові підходи, технології, форми організації, методи, прийоми і засоби навчання в закладах вищої та загальної середньої освіти, а також спиратися на їхнє теоретико-методологічне обґрунтування в процесі здійснення науково-дослідної діяльності.

ФК 14. Компетентність безперервного професійно-педагогічного саморозвитку, яка виявляється в здатності і готовності підвищувати рівень власної професійно-педагогічної майстерності на константній основі через поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти.

Результати навчання дисципліни «Педагогічна компаративістика» можна вважати успішними за умови досягнення **предметних результатів:**

– **здатності** отримувати інформацію і знання про зарубіжний освітній та педагогічний досвід;

– **здатності** здійснювати порівняльний аналіз трансформацій в освіті та педагогічній науці у зарубіжжі на засадах об'єктивності з використанням методології педагогічної компаративістики;

– **здатності** здійснювати критичний аналіз концептуальних та методологічних знань у галузі науково-дослідної та професійної діяльності, інтерпретувати їх, синтезувати нові ідеї;

– **здатності** аналізувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку освітніх та дослідницьких процесів, усвідомлювати різницю між освітніми явищами, що мають універсальний, особливий та одиничний характер;

– **здатності** використовувати методологію порівняльно-педагогічних досліджень у сфері власних наукових досліджень;

У **результаті** вивчення дисципліни «Педагогічна компаративістика» здобувач повинен:

знати:

– історичні етапи становлення і розвитку педагогічної компаративістики в національному та світовому вимірах;

– внесок провідних педагогів-компаративістів у розвиток методології педагогічної компаративістики;

– мету, завдання, функції, методи, джерела педагогічної компаративістики як галузі наукових знань;

– напрями і характер трансформацій у зарубіжній освіті та педагогічній науці;

– сутнісні характеристики інновацій в освіті та компаративних дослідженнях зарубіжжя;

вміти:

– аналізувати та зіставляти теоретичні погляди дослідників-компаративістів та оцінювати їх перспективність для розвитку національної освіти та педагогіки;

– виявляти позитивні та дискусійні аспекти зарубіжного досвіду в контексті перспективності для реформування освіти і педагогічної науки в Україні;

– висловлювати власну точку в усній та письмовій формі щодо освітніх явищ і процесів, що мають місце в освітньому та дослідницькому просторах у сучасному світі;

обґрунтовувати та проявляти ставлення до зарубіжного досвіду у галузі освіти і педагогічної науки.

Програма навчальної дисципліни «Педагогічна компаративістика» складається з двох модулів. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 годин / 1 кредит за ЄКТС.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви блоків (модулів) і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	семінарські	практичні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Педагогічна компаративістика як наука	14	2	2	–	10
Змістовий модуль 2. Становлення і розвиток педагогічної компаративістики: глобальний і національний контексти	16	2	4	–	10

Всього годин	30	4	6	–	20
---------------------	-----------	----------	----------	----------	-----------

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назви тем лекцій	Кількість годин
1.	Педагогічна компаративістика як наука	2
2.	Становлення і розвиток педагогічної компаративістики: глобальний і національний контексти	2
	Разом	4

Тема 1. Педагогічна компаративістика як галузь наукових знань.

Опис: Компаративістика як комплексна методологія зіставлення об'єктів з метою їх типологізації та пізнання суттєвих зв'язків. Компаративістика як наука (порівняльне мовознавство, порівняльна філософія, порівняльна економіка, порівняльне правознавство, порівняльна соціологія, порівняльна педагогіка). Порівняльна педагогіка як метод, наука та навчальна дисципліна. Термінологічне поле педагогічної компаративістики. Педагогічна компаративістика – предмет, мета, завдання, функції, рівні. Джерельна база компаративістики. Методи педагогічної компаративістики (аналіз, контент-аналіз, співставлення, порівняння, виокремлення характерних рис). Місія педагогічної компаративістики в умовах реформування освіти в Україні.

Тема 2. Становлення і розвиток педагогічної компаративістики: глобальний і національний контексти.

Опис: Особливості становлення і розвитку педагогічної компаративістики. «Батько» порівняльної педагогіки Марк Антуан Жюльєн Паризький. Провідні дослідники-компаративісти та їх внесок у розбудову методології порівняльної педагогіки (М. Седлер, І. Кендл, Н. Хенс, Ф. Шнейдер, У. Брікман, Дж. Бірідей, Б. Холмз, Г. Ноа, М.А. Екштейн, М. Брей, М. Мензон та ін.). Порівняльна педагогіка в контексті глобалізації – трансформація методологічних постулатів від лінійних запозичень у напрямі багатовимірного аналізу на засадах системного, культурологічного, синергетичного та прогностичного підходів.

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем семінарських занять	Кількість годин
1.	Компаративна складова дисертаційного дослідження з освіти/педагогіки.	2
2.	Періодизації учених з розвитку педагогічної компаративістики.	2
3.	Педагогічна компаративістика в Україні: стан і напрями розвитку.	2
	Разом	6

Змістовий модуль 1. Педагогічна компаративістика як наука.

Семінарське заняття 1. Компаративна складова дисертаційного дослідження з освіти/педагогіки.

Питання для обговорення:

1. Моделі компаративної складової дисертаційного дослідження .
2. Етапи компаративного дослідження у сфері освіти.
3. Формати представлення результатів порівняльного аналізу в дисертаційному дослідженні (таблиці, графіки тощо).

Змістовий модуль 2. Становлення і розвиток педагогічної компаративістики: глобальний і національний контексти.

Семінарське заняття 2. Періодизації учених з розвитку педагогічної компаративістики.

Питання для обговорення:

1. Періодизації розвитку педагогічної компаративістики зарубіжних методологів-компаративістів.
2. Періодизації розвитку педагогічної компаративістики українських дослідників-компаративістів.
3. Ключові періоди розвитку педагогічної компаративістики на основі періодизацій методологів-компаративістів.

Семінарське заняття 3. Педагогічна компаративістика в Україні: стан і напрями розвитку

Питання для обговорення:

1. Ідеї К. Ушинського, М. Пирогова, О. Музиченка, С. Ананьєва, С. Русової щодо запозичення зарубіжного досвіду.
2. Педагогічна компаративістика в УРСР: методологічні підходи до проведення компаративних досліджень та здобутки українських дослідників-компаративістів.
3. Педагогічна компаративістика в незалежній Україні: напрацювання і виклики.

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назви тем практичних занять	Кількість годин
1.		0 год.
2.		0 год.
	Разом	0 год.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Педагогічна компаративістика» спрямовано на закріплення та поглиблення теоретичних знань, набуття й удосконалення практичних навичок і умінь, що сприяє формуванню професійного світогляду майбутніх фахівців докторів філософії.

Самостійна робота охоплює 2 змістові модулі (10 та 10 годин відповідно на кожен).

Кожна самостійна робота передбачає виконання письмового завдання.

Звітуватись за виконання самостійної роботи бажано під час відповідного семінарського заняття.

Матеріали, підготовлені письмово, здаються (надсилаються) викладачу на перевірку.

№ з/п	Назви тем самостійних робіт	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Педагогічна компаративістика як наука.		
1	Складіть порівняльну таблицю досягнень зарубіжних методологів-компаративістів за країнами (Велика Британія, США, ФРН, Франція, інші країни) за такими параметрами: ПБ вченого та роки життя, його/її праці та рік опублікування, ключові методологічні ідеї.	2
2	Складіть перелік міжнародних е-джерельних баз з проблем освіти (не менше 10 позицій).	2

3	Складіть перелік міжнародних е-статистичних баз, які містять статистичні дані з освіти (не менше 10 позицій).	2
4	Складіть перелік зарубіжних та українських тлумачних словників/глосаріїв/енциклопедій з проблеми освіти/педагогіки.	2
5	Складіть перелік джерел іноземною/іноземними мовами з освіти/педагогіки (наукові статті, монографії, аналітичні довідки, звіти) для використання в процесі підготовки Вашого дисертаційного дослідження (не менше 10 позицій з е-адресами).	2
Змістовий модуль 2. Становлення і розвиток педагогічної компаративістики: глобальний і національний контексти.		
6	Підготуйте обґрунтування актуальності використання компаративної складової у Вашому дисертаційному дослідженні (мета, формати, покроковий план реалізації, варіанти представлення проведеного порівняння).	2
7	Складіть перелік дисертацій з педагогічної компаративістики, які були захищені в незалежній Україні з проблеми, що є дотичною до Вашого дисертаційного дослідження за такими параметрами: ПІБ дослідника, назва дисертації, рік захисту, рада, в якій захищена дисертація, об'єкт, предмет, мета і завдання дисертації, е-адреса дисертації.	2
8	Охарактеризуйте системи наукових ступенів і наукових звань в Україні та в країнах зарубіжжя у формі порівняльної таблиці.	2
9	Охарактеризуйте у формі таблиці зарубіжні та українські фахові періодичні журнали, що працюють у полі педагогічної компаративістики за такими параметрами: назва, рік заснування, тематика, бази, в яких індексується журнал, е-адреса.	2
10	Охарактеризуйте у формі таблиці феномен академічної доброчесності (academic integrity) за такими параметрами трактування, історія руху за академічну доброчесність, практики зарубіжних країн з дотримання академічної доброчесності, законодавство України про академічну доброчесність	2
	Разом	20

Примітка: письмова робота на 1-3 аркуші формату А4, шрифт Times New Roman, розмір 12, одинарний інтервал, з подальшим захистом положень на занятті.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни застосовуються такі методи навчання:
за типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;

відповідно до логіки пізнання:

- аналітичний;
- індуктивний;
- дедуктивний;

за основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;

- закріплення;
- перевірка;

за системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

за джерелами знань:

- словесні - розповідь, пояснення, лекція;
- наочні - демонстрація, ілюстрація.

за рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- метод проблемного викладання.

Методи під час дистанційного навчання: телекомунікаційні (інтерактивні комп'ютерні відеоконференції, on-line консультації, самостійна робота здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії з використанням освітніх платформ (Zoom, Classroom, Google Meet) та месенджерів (Viber, WhatsApp). Для отримання зворотного зв'язку використовується Google Form service.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль успішності засвоєннями аспірантами навчального матеріалу здійснюється шляхом опитування й оцінювання знань під час семінарських занять, виконання аспірантами самостійної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Очікувані результати навчання, контрольні заходи та терміни виконання оголошуються на першому занятті в семестрі. Враховуються бали, набрані на заняттях та під час підсумкового заліку. При цьому обов'язково враховуються: присутність на заняттях та активність здобувача під час заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном чи іншими пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання та ін.

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів на 1 семестр, із них 85 балів здобувач може отримати впродовж роботи на семінарських, лекційних та самостійних заняттях, 15 балів – на заліку.

Схему нарахування балів з дисципліни «Педагогічна компаративістика» подано в табл. 10.1, шкалу оцінювання – в табл. 10.2.

Таблиця 10.1

Схема нарахування балів з дисципліни

Поточне оцінювання, самостійна робота, залік						Підсумковий контроль	Сума
Т1			Т2				
Л	С	С/р	Л	С	С/р	15	100
5	10	25	5	15	25		

Скорочення: Л – лекція; С – семінар; С/р – самостійна робота.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	задовільно
60-68	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Конспект (рукопис) та презентації (ppt) лекцій.
2. Методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять з дисципліни «Педагогічна компаративістика» – рукопис.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА*Основна*

1. Локшина О. Тенденція як наукова категорія порівняльної педагогіки. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2011. № 2. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/7118/1/18585-27831-1-SM.pdf>
2. Локшина О.І., Н.М. Авшенюк, О.В. Овчарук, Н.В. Бородієнко. Порівняльна педагогіка в Національній академії педагогічних наук України: кроки зростання. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 2. С. 5–12. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/162/120>
3. Ничкало Н. Порівняльна професійна педагогіка як галузь педагогічного знання. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2011. № 1. С. 6–18. URL: <http://khnu.km.ua/root/res/2-7001-11.pdf>
4. Порівняльна педагогіка: методологічні орієнтири українських компаративістів : хрестоматія / авторський колектив. Київ : Педагогічна думка, 2015. 176 с. URL: <http://comparlab.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/ppmouk2018.pdf>
5. Сисоєва С. Порівняльна педагогіка в контексті розвитку освітології. *Освітологія : пол.-укр. щорічник*. 2014. Вип. 3. С. 17–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2014_3_4
6. Соколова І. Наукові підходи до проведення компаративних досліджень в освіті. *Освітологія = Oświatologia: укр.-пол. щоріч. / Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, Вища пед. шк. Спілки пол. вчителів. Варшава. Київ, 2014. № 3. С. 23–29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2014_3_5*
7. Чепіль М. М. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2014. 216 с.

Додаткова

1. Bray M. (2003). Comparative Education in the Era of Globalisation: evolution, mission and roles. *Policy Futures in Education*, Volume 1, Number 2. P. 209-224.
2. Bray M. (2005). Methodology and Focus in Comparative Education. *Education and Society in Hong Kong and Macao. Comparative Perspectives on Continuity and Change*.

- Bray, M., Koo, Ramsey (Eds.). Comparative Education Research Centre. Second Edition. Springer, 2005. 325 p.
3. Kremen, V. (2021). NAES of Ukraine report on the state of using the funds for research activities and the results received in 2020: Scientific report at the General Meeting of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine. (April 9, 2021). Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 3(1). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-1-1>
 4. Kremen, V.H. (Ed.). (2017). National Report on the State and Prospects of Education Development in Ukraine. National Academy of Educational Sciences of Ukraine. Kyiv: Pedahohichna dumka. <https://lib.iitta.gov.ua/706242/>
 5. Lokshyna Olena, Topuzov Oleg. COVID-19 and education in Ukraine: Responses from the authorities and opinions of educators. *Perspectives in Education*, Vol. 39 No. 1 (2021): COVID-19 special issue: Opportunity to rethink and restructure education in the world / COVID-19 and the impact on basic and special education. P. 207-230. DOI <https://doi.org/10.18820/2519593X/pie.v39.i1.13>
 6. Manzon M., Bray M. (2006). The Comparative and International Education Society (CIES) and the World Council of Comparative Education Societies (WCCES): Leadership, Ambiguities and Synergies. *Current Issues in Comparative Education*. Teachers College, Columbia University. Vol. 8(2). P. 69-83.
 7. Nazarenko T., Topuzov O., Chasnikova O., Dubrovina I. Role of geography teacher in forming the pupils' cartographic competence. *Prace i Studia Geograficzne*. – 2021, Vol. 66.2, P. 43–53 URL: <https://wgsr.uw.edu.pl/pisg/?p=1787> DOI: 10.48128/pisg/2021-66.2-03 (Scopus/ Elsevier-SCOPUS)
 8. Rybalko L., Topuzov O., Velychko L. Natural science education concept for sustainable development. *Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF)*. 2020. Vol. 166. DOI:10.1051/e3sconf/202016610030 URL : [https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2020E3SWC.16610030R/abstract\(Scopus\)](https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2020E3SWC.16610030R/abstract(Scopus))
 9. Topuzov O. M., Vishnikina L. P., Samoilenko V. M., Yaprynets T. S. Modernization of geographic education at high school: geof ormation training models. [Електронний ресурс]. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. № 5 (73). С. 174–184. URL: https://journal.iitta.gov.ua/public/journals/-1/pageHeaderLogoImage_uk_UA.png
 10. Topuzov O.M., Shamne A.V., Malykhin O.V., Aristova N.O., Opaliuk T.L. Adaptation Peculiarities of the First-Year Students to University Life: Study on Stress Resistance. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Volume 12. Issue 2. P. 48–59. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.2/265> URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2630/pdf> (Web of Science)
 11. Topuzov, O., Malykhin, O. Aristova, N. The Right Mix of Approaches in the English Language Teaching: Achieving Desired Learning Outcomes in the ESP Classroom. *Society. Integration. Education* : Proceedings the International Scientific Conference, May 22nd 2020. 2020. Vol. V. P. 512–526. URL : <http://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/4818> (Web of Science)
 12. Topuzov, O., Malykhin, O., Aristova, N. & Shamne, A. (2020). Optimization of University Department Management: The Increase of Foreign Language Teachers' Self-Efficacy by Preventing Job Burnout. *The New Educational Review*. Vol. 59. P. 59–71. URL : <https://tner.polsl.pl/e59/a5.pdf> (Scopus)
 13. Topuzov, O., Malykhin, O., Usca, S., & Aristova, N. (2021). Ukrainian-Latvian Comparative Studies on University Education: Common European Values and Current Challenges. In *Society. Integration. Education*. Proceedings of the International Scientific Conference, 1, 696-706. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6423>

14. Біла книга національної освіти України / за заг. ред. В. Г. Кременя ; НАПН України. – Київ : Інформ. Системи, 2010. – 340 с. – Бібліогр.: с. 315–337. – Из змісту: підрозд. 2.2.3. Удосконалення навчально-методичного забезпечення дидактичного процесу в школі / Топузов О. М., Гудзик І. П., Ляшенко О. І. – С. 148–154.
15. Калініна Л.М., Топузов О.М., Лапінський В.В. Факторна модель оцінювання ефективності управління закладом загальної середньої освіти та її практичне застосування. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т.80 № 6. Р. 346–368. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.3912>; URL : <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3912>; <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3912/1751> (Web of Science)
16. Компетентнісний підхід – стрижень наукових інновацій у навчанні / Олег Топузов // Освіта України. – 2016. – 15 серп. (№ 32). – С. 10.
17. Мензон М. (2015). Порівняльна педагогіка: інтелектуальне поле у мікросвіті. *Український педагогічний журнал*, № 4. С. 30–50. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/114/77>
18. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : монографія / В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заступник голови), О. М. Топузов (заступник голови), С. О. Сисоєва, О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, І. Ю. Регейло (секретар) за заг. ред. В.Г. Кременя, Київ : Нац. акад. пед. наук України, 2021. 384 с. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua> URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/1/nac%20dopovid%202021%20color%201%20%281%29.pdf>
19. Організаційні механізми управління закладами освіти: методології та теоретичні засади / Топузов Олег Миколайович, Калініна Людмила Миколаївна // Укр. пед. журн. = Ukrainian Educational Journal. – 2017. – № 4. – С. 34–44.
20. Про виконання програми спільної діяльності міністерства освіти і науки України та національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки. Кремень, В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М. та ін., Вісник НАПН України, 2020, 2(2) <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>
21. Топузов О. М., Гриньова М. В., Барбінова А. В., Харченко О. В., & Кононец Н. В. Модель професійного розвитку вчителів природничих наук сільських шкіл в умовах дистанційного освітнього процесу. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2021. 85(5), С. 344–359. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4601> URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4601/1894>
22. Топузов О. М. Забезпечення якості загальної середньої освіти: на шляху до європейських стандартів. *Укр. пед. журн.* 2015. № 1. С. 16–27.
23. Топузов О. М. Інтелектуальний розвиток учнів у проблемному навчанні / О. М. Топузов // Рідна мова. – Київ, 1998. – № 7 – 12. – С. 6-8.
24. Топузов О. М. Компетентнісний підхід – основа інновацій у навчанні / О. М. Топузов // Справи сімейні. – 2016. – № 8. – С. 19.
25. Топузов О. М. Профільне навчання: проблеми формування змісту курсів за вибором та організація навчальної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах. Проблеми сучасного підручника. Київ: Педагогічна думка, 2008. Вип. 8. С. 20-27.

26. Топузов О. М. Роль і місце підручника в реалізації компетентнісного підходу до навчання. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. К. : Педагогічна думка, 2012. Вип. 12. С. 241–247.
27. Топузов О. Проблемна ситуація в теорії проблемного навчання. Шлях освіти. 2007. № 1. С. 12-16.
28. Топузов О. Теоретико-методичні засади особистісно орієнтованого навчання предметів природничого циклу. Рідна школа. 2012. № 1-2. С. 13-16.
29. Топузов О.М., Малихін О.В., Ярмольчук Т.М. Модель стратегії формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до професійної діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 77. №3. С. 205–222. URL : DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3351>; <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3351> (Web of Science)
30. Топузов, О. М. (2008). Профільне навчання: проблеми формування змісту курсів за вибором та організація навчальної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах. *Проблеми сучасного підручника*, (8), 20–27.
31. Уолгутер Ш. (2015). Порівняльна педагогіка та міжнародна освіта: минуле, сьогодення, майбутній розвиток і значення цієї галузі науки. *Порівняльна педагогіка: інтелектуальне поле у мікросвіті. Український педагогічний журнал*, № 4. С. 82–95. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/120/82>

Е-інформаційні ресурси

1. Сайт відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України. URL: <http://comparlab.org.ua/>
2. Е-бібліотека Інституту педагогіки НАПН України. URL: <https://undip.org.ua/library/>
3. Education Statistics (EdStats) The World Bank. URL: <https://datatopics.worldbank.org/education/>
4. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training>
5. Eurydice: Information network on education in Europe. URL: <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/>
6. International Bureau of Education. URL: <http://www.ibe.unesco.org/>
7. National Center for Education Statistics (NCES) US. URL: <https://nces.ed.gov/>
8. OECD Education Statistics. URL: <https://data.oecd.org/education.htm>
9. Our World in Data (Education and Knowledge). URL: <https://ourworldindata.org/>
10. Statista (Education & Science). URL: <https://www.statista.com/markets/411/topic/962/education-science/#overview>
11. UNESCO Statistics. URL: <https://en.unesco.org/gem-report/statistics>

УДК 37.01:3:007.52(0.034.2)

Робоча програма затверджена на засіданні вченої ради Інституту педагогіки НАПН України (протокол № 12 від «31» серпня 2022 р.).

Локшина О. І. Педагогічна компаративістика. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» / О. І. Локшина. [Електронне видання]. – Київ: Педагогічна думка, 2023. – 14 с.

DOI: 10.32405/978-966-644-683-4-2022-15

ISBN 978-966-644-683-4

Рецензенти:

Заболотна Оксана Адольфівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Арістова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу міжнародних зв'язків та наукової співпраці Інституту педагогіки НАПН України.